

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

ר'ח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

פניני הלכה

חובת התרגום גם בזמן הזה

משנה (מגילה פ"ד מ"ד) 'ולא יקרא
למתורגמן יותר מפסוק אחד' וכי.
ומוכח להדיא מסוגיות גמי שנהגו
בזמן חז"ל לתרגם, והוא מוסכם.
וכתבו הגאונים רב נטרונאי ורב
האיי, שגם בזמנינו אסור לבטל
תקנה זו אפילו שלא מבינים את
לשון תרגום, היות שזהו דין
חכמים לתרגם ואסמכוהו הקראי
וכי' (כ"ז דלא כשיתת התוסי') וכן נראה
מהרמב"ם שלא חילק בין זמן
חז"ל לזמנינו והעלה כל דיני
התרגום בספרו. וכן נהגו אבותינו
עד ימינו אנו כמפורסם וידוע
לכל. וכתב רב נטרונאי גאון
וז"ל: 'אבל אם אין מתרגמן
לום, בני נידוי ה'י וכי'.

(יעיין אריכות בזה בבארות יצחק למהר"י
רצאבי שליט"א ח"ב מעמי תפט)

ויגבה לבו בדרכי ה' (דברי הימים ב יז. ו)

מובא במדרש בזכות שלושה דברים נגאלו אבותינו ממצרים, שלא שינו שמם,
לשונם ומלבושם. ודבר זה צריך ביאור, מה יש בג' דברים אלו, ולמה נקט המדרש
בסדר זה, שם, לשון, מלבוש?

ידוע ששמות ישראל אינם כשמות האומות וכן לשונם ומלבושם, וא"כ כאשר אדם
קורא לחברו בשמו השומעים יודעים משמו שיהודי הוא, אך אם לא יקרא לו בשמו
לא ידעו שהוא יהודי. אבל אם ידבר בלשון היהודים, משפתו ידעו הכל שיהודי
הוא גם אם לא יכירו את שמו. אך אם ישתוק ולא ידבר לא ידעו שהוא יהודי,
אלא אם כן הוא מתלבש כיהודי שגם כששותק מכירים הכל שיהודי הוא. וסימן
נחמד בזה נמצא בראשי תיבות של שלושת דברים אלו: שם, לשון, מלבוש, ר"ת
שלי"ם, שהעושה אלו שלם לאביו שבשמים, שהוא מתגאה להיות בנו.

א"כ למדנו מזאת שלא לחינם בשלושת דברים אלו נגאלו אבותינו, כי הם סימן
וגאון ליהודי שאינו בוש ביהדותו אלא גאה שהוא בנו של השי"ת. וע"כ גם אבא
שבשמים מתנהג עמו כבנו ומצילו אף שחטא כנגדו כאב המרחם על בנו.

ואבותינו בתיומן כשהיו רוצים להשבע לגוי שלא יפרו דבריהם, היו אוחזים
בפיאותיהם ונשבעים, להבדיל אלף אלפי הבדלות מהערבים שהיו נשבעים בקורען
שלהם. ומזה נבין מדוע כשעלו אבותינו הקדושים והטהורים ארצה, הדבר הראשון
שניסו פורקי העול, הוא לשנות את אבותינו, להחליף מלבושם ולהסיר פיאותיהם
בטענות שונות ומשונות, כגון:

ארץ ישראל קדושה והולכים כך ואין צורך בפיאות כי כולם יהודים, כדי לשרש מהם סימני היהדות. וכשראו שלא עולה בידם
השתמשו בשיטות מתוחכמות ורעות. שכשנכנסו אבותינו חוץ מכבוד המקום וכבודים לבית המרחץ העלימו להם את מלבושם
ושמו בגדים לפי ראות עיניהם. וכשסירבו לגזוז פיאותיהם אמרו להם שיש להם כינים ומחלת גזזות, וחייבים לגלח את פיאותיהם
להסיר מחלתם, תצלנה אוזניים משמוע. וכשגם זה לא עזר להם מנעו מהם מנות מזון ועבודה לכל מי שממרה את פיהם.

ומובא בחז"ל שהגאולה האחרונה תהיה כגאולה הראשונה. וע"כ חובתינו למסור נפשינו לקדש שמו ולא לנהור עם הזרם גם אם
הוא בדמות 'חרדי' בטענות משונות 'חינוכיות', עד כדי כך שנלחמים הם כנגד מי שמשמר סימני יהדותו וע"ז נאמר 'יראי חטא
ימאסו' [ע"י בעלי איצטלא 'חרדית' דפשוט שאין הכוונה לפרקי העול]. ומי לנו גדול כהגר"ח קנייבסקי שליט"א שאחד מבני תימן ביקש ברכה
לחבירו ופאותיו היו מוסתרות מאחרי אזניו (כפי שמצוי היום לצער השכינה). הוציא לו הגר"ח את פיאותיו החוצה ואמר לו, אתה מתבייש
במצוות? ואפי' גדולי אשכנז הליטאים היו פאותיהם לפנים גדולות וארוכות כפי שראים תמונות של החפץ חיים ועוד.. ואכמ"ל.
ואבא מארי חיים ע"ה כשעלה מתימן ארצה והוא כבן חמש עשרה ופאותיו קווצותיו תלתלים, עקב השואה הרוחנית שעברו אחר
עלייתם נותר ללא סימנים (פיאות). אך בהיותו כבן חמישים שזכה להביאנו לעולם ולחנכנו בדרך התורה והיראה גידל שוב את
פאותיו שהיו הדורות לו משני צדעיו ולא בוש מפני המדברים.

ואדרבה כשאדם מחנך ומרגיל את בניו לחיות כנגד הזרם ולא להמשך אחר אחרים, גדל בצורה בריאה וחזקה ואין רוחות זרות
ואפילו חזקות, יכריעו אותו. וע"ז נאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ואשרי המדבר על אזניים שומעות.

להצלחת ידידינו היקרים התורמים הנכבדים, בעלי 'דפוס שטרן',

ה"ה אורן בן מאיר הי"ו ודעייתו אורית בת יהודה תחי',

יה"ר שיתברכו בכל הברכות, ברוחניות ובגשמיות ובכל מילי דמיטב.

מרבני הקהילה

הרה"ג חיים צדוק שליט"א
רב ק"ק כנסת הגדולה

יודעתם כי אני ה' – מעשי השי"ת והעברתם לדורות

פתרונות לשבת 'ארא'
אחודה חידה! היאור השליך מרגליות
ולקה בעשרת המכות
הזוכה בהגרה: דביר לוי.
מי בתמונה? הרב חיים עראמי.
הזוכה בהגרה: אברהם כהן.

אורה חיה!

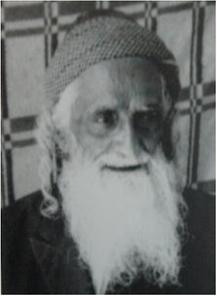
האם ידע משה
כמה מכות ילקו המצרים במצרים?
ומהיין זה למד?
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

יולמען תספר באזני בנד ובן בנד את אשר התעללתי במצרים וגוי יודעתם כי אני ה' (שמות י. א). ויאמר משה, בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך, כי חג ה' לנוי (שם, שם, ט).

יש להתבונן מעט בס"ד בשני פסוקים אלו שלכאורה ישנו דבר סתירה בין פסוק לחבירו, שבפס"ד ראשון רואים אנו שמטרת המכות היתה גם בכדי להפנים בקרבנו האמונה בהשי"ת ודבר זה נעבירו לבנינו ובנותינו וכו'. ובעיקרון, פס"ד זה מדבר אל משה וכלל ישראל שיאמרו לבניהם עניינים אלו להודיעם גדולת השי"ת וניסים ונפלאות שעשה במצרים (יעוין אבן עזרא, ספורנו, ועוד).

ומאידך בפס"ד השני משיב משה לפרעה שבנערינו ובזקנינו נלך וכו', וא"כ מה מקום יהיה לספר להם הרי רואים הם בעיניהם דברים אלו ומדוע צריך לספר להם זאת "לא תהא שמיעה גדולה מראיה"? **ועוד** יש להבין מהו לשון יכני חג ה' לנוי, באיזה חג מדובר, ואימתי נודע למשה יחג ה"י זה, מהו. שעפ"יז אמר כך לפרעה. (הן אמת, דקאמר קוב"ה למשה (שמות ה. א) שיאמר לפרעה הרשע ישלח את עמי ויחגו לי במדבר. כבר ביאר שם 'האבן עזרא' שהכוונה לזבח זבחים וכו'. ויעוין במסכת חגיגה (י.) באופני הביאור לתיבות אלו 'ויחגו לי'. אך עדיין לא מצינו שם זה של יחג ה"י בתורה, ויש להבין אמאי נקט ליה משה רבינו ע"ה)?

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

והנראה בס"ד בזה לבאר לענ"ד דתרי גווי בנים איכא. ישנם בנים אשר הסתופפותם בְּצֶל הזקנים מקנה להם אורחות חיים ודרכי מוסר, כיצד עליהם להתהלך בעולם הזה ולשמור אורחות ישר. לאלו אין צורך לספר להם את אשר ראו הם ממש בעיניהם. רק שפעמים צריכים לבאר להם את אשר ראו ולפרש נכון את הדברים באזניהם, ואלו הם אשר אמר עליהם משה רבינו 'בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובנותינו וגוי כי חג ה' לנוי'.

ונקט בלשון זה "כי חג ה' לנוי" להשמיענו דהוי ענין זה כדוגמת החג שבו יש מצוה לשמוח וכדכתיב 'ושמחת בחגך', ואומרת ע"ז הגמ' (פסחים קט.) ת"ר חייב אדם לשמוח בניו ובניו ביתו ברגל שנאמר 'ושמחת בחגך'. במה משמחם, בין רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם ונשים בראוי להן, אנשים בראוי להם – בין, ונשים במאי, תני רב יוסף בבבלי צבעונין, בארץ ישראל בבגדי פשתן מגוהצין.

וברמב"ם (פרק ו' מהל' יו"ט י"ח) העלה דין זה בזה"ל: כיצד, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות וכו', עיי"ש. חזינן דהוסיף על דברי הגמ' הנ"ל את ענין שמחת הקטנים. וכן הטור העלה כהאי לישנא וכתב שם ה"בית יוסף" דלא מצא ענין שמחת הקטנים מפורש, דאנ"י דאיתא התם (פסחים קט.) על רבי עקיבא שהיה מחלק בערב פסח קליות ואגוזים לתינוקות וזה דוקא התם בכדי שלא יישנו ויוכלו לשאול, אבל היכן שלא שייך ענין זה מנא לן שצריך לחלק להם. ויעוין עוד שם בדברי הבי"ח והפרישה מה שכתבו בזה. ובשו"ע העלה בסימן תקכ"ט סעי' ג' כה"ג.

יוצא איפוא שדין השמחה בחג מתייחס לכל אחד ואחד כפי מה שהוא וא"כ הוא הדין הכא קאמר משה רבינו ע"ה לפרעה שצריכים אנו לצאת בנערינו ובזקנינו בבנינו ובנותינו והטעם כי חג ה' לנוי, וכשם שבחג יש לכל אחד את מקומו הראוי לו עם הדבר שמשמח אותו, ה"ה הכא, כולם יצאו ממצרים אך משמעות הדברים צריכה להיות לכל אחד באופן שיוכל להבין. **וזהו** אחי היקרים הי"י, הסוג הראשון של הבנים אשר הינם ספונים במקומות הקודש וחיים הם את הדברים הנעשים ע"י השי"ת ובזה מקבלים הם חסיונות של רוח טהרה השורה עליהם ילד והבנתו וכדוגמת החג והשמחה בו – בראוי לו.

מהנעשה בת"ת

מתלמידי המכינה
בקבלת שבת

לזשיק
תומר ישראל בן יעקב
ואודליה בת מנשה

בס"ד העלון מופץ בבתי הכנסת דק"ק תימן
ניתן להקדיש את העלון להצלחת, לרפואת, לעילוי נשמת.
לפרטים במזכירות הת"ת: 03-9097022.

מחידושי רבותינו

בא אל פרעה (ב. א)

מהליכות אבותינו

'חסידים הראשונים'

משנה (ברכות פ"ה מ"א) 'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוזנו לבם לשמים'. וכך נהגו אבותינו הקדושים היו מקדימין שעתיים שלוש לפני התפילה ללמוד. ואם חייו אחד מהם נאנס והגיע באיחור לתפילה. לא היה נכנס לבית הכנסת, אלא בעת שהציבור קורין פסי ראשון של-שמע, שאז כולם מכסים עיניהם בידם, ולא רואין אותו בעת כניסתו. וכל זה עשו מפני הבושה באיחורם. ועתה ירדנו פלאות וכו', עד כדי כך שמתבטאים על המאחרים שנכנסים הם לביה"כ, כשאומרים הציבור כי בא סוסי, והמבין יבין. ותפילותינו לחי יוצרינו שיזכנו ללכת בדרכי אבותינו, אכ"ר.

מובא במדרש הגדול (למחר"ד העדני זצ"ל): מפני מה הוא אומר 'בא אל פרעה', אלא אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לפרעה, מנהג העולם אדם בא לגור אצל חבירו כל מה שיכול לעשות עמו טובה הוא עושה מפני שבא להישען עליו. אתה, באו ישראל לגור בארצך, תכבוש אותם בעבודתך, פתיתה אותם בדברים טובים, עד שבאו אליך, ואחר כך הקשתה עליהן עולך. השקית אותם מתוק בעת בואם אליך, ואחר כך רותה אותם מר. אמרת להם, ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים (בראשית מח. יח), ואחר כך תאמר תכבד העבודה על האנשים (שמות ה. ט), חייך שאני מרוה אותך לענה והריני נפרע ממך על ששנית דברך.

א"ה. למדנו כמה חמור המשנה מדיבורו, שלא נענש פרעה אלא בגלל ששינה מדיבורו.

והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים (יא. ו)

מובא במדרש הגדול (למחר"ד העדני זצ"ל): אמרו, בשעה שאמר משה 'והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים', יצתה זקינה אחת לקראתו אמרה לו נביא של-שקר אתה. זקינה שאין לה לא אב ולא אם ולא אח ולא אחות ולא בן ולא בת על מי תצעק. אמר לה, העבודה, תקדום צעקתך לצעקתם. אמרו, בן אחד היה לה ומת ועשתה דיוקני דליש [צורה של בצק] בדמות בנה ובכל יום ויום אחר שאוכלת ושותה היתה עומדת ומרקדת לפניו. באותו הלילה באו הכלבים ושמתוהו והיתה בוכה וצועקת ומיללת עליו. לקיים מה שנאמר, 'והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים'.

א"ה. זה המעשה, בנינו הקטנים מוכירים אותו בליל הסדר בנוסח אמירת 'מא כברי יעו"ש', כדי להחדיר בבנינו עוד בעודם קטנים 'אמונת חכמים', שזו אחד מיסודות הדת להאמין בבניאי ה' ובחכמיו ואפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל וכו' (ספרי קנד.).

בדרכיהם אתהלך...

ועריצים בקשו נפשי..

מצוה גדולה תחשב למוסלמי, אם הצליח להעביר ילד יהודי על דתו שהתייתם מאביו ואמו. על כן חיפשו הערבים את יתומי ישראל לקחתם בעל כרחם ולהעבירם על דתם בר מינן.

גזירה זו הילכה אימים על כל יהודי תימן וכיננה 'גזירת היתומים'. הרב יחיא יצחק הלוי רבה הראשי של יהדות תימן מסר נפשו על כל תינוק ותינוקת שסכנת שמד ריחפה על ראשם. באמצעות ראשי הקהילות ושליחים מיוחדים, הצליח להבריח יתומים מן הכפרים או העיירות, אשר יד הזדים איימה עליהם.

באחד הימים הביאו לבית המלך (האימאם) שני יתומים מאחד המחוזות שבקרבת הבירה צנעא. מושל המחוז לא הצליח לקיים את 'המצוה', הילדים עמדו בשלהם: 'אנחנו יהודים ונשאר יהודים...!'. משנודע לרב יחיא יצחק הלוי דבר הבאתם לבית המלך, החליט להצילם - ויהי מה. הוא המתין לשעת כושר. כאשר סיפרו לו שהילדים מתחילים להיות מושפעים מאוירת בית המלך, ואף החלו להשמיע קולות נגד היהודים, נחרד מאוד. מיד זימן אליו שלושה ממקורביו להתייעצות ותכנון הברחת הילדים. עיקר המשימה הוטלה על עורך דין שהיה מבאי בית המלך, בשלב ראשון נתבקש לשחד את אחד השומרים כ'משותף פעולה' תמורת שוחד רב.

אותו שומר בכיר החל להתיידד עם הילדים באמצעות ממתקים ומתנות. משבשלו התנאים קבע רב יחיא את היום והשעה המתאימים, המועד היה יום חמישי בערב. בחירת העיתוי נבעה מן השיקול הבא: ביום שישי אין התכנסות שרים ויועצים אשר רבים מהם שונאי ישראל, כך שאין מי 'שיבעיר את האש' כאשר יודע דבר ההברחה. ביום חמישי בערב בא לבית המלך שליח של הרב יחיא ובאמתחתו מוסתרים בגדי ילדות. בשתוף פעולה עם השומר הצליח להחליף לילדים את הבגדים ולחמוק עמם מבית המלך לבית הרב.

כאשר נודע למלך בבוקרו של יום שישי כי הילדים נעלמו, זעם מאוד. מיד שלח באמצעות שני חיילים פקודה לרב יחיא כי עליו לדאוג שהקהילה תשיב את הילדים. הרב יחיא מיהר לבית המלך והודיע: 'אעשה הכל למצוא את האשמים. אבל אינני בטוח שאצליח כי יתכן מאוד שמוסלמי לקח אותם כדי לאסלם אותם ולזכות במצוה...!'

הילדים הועברו למשפחה אומנת שם גדלו כיהודים שלמים. כאר חלפו החיפושים התייאש המלך מהענין, נראה שהתנחם באפשרות שמוסלמי 'זכה במצוה'. (איש ימיני חייג עמי רלז)

צויותי לשון

אינו, איננו - כלשון הפס' (בראשית לו. ז).
והוא חיבור של שתי תיבות אין הוא, לכן
ניקוד הנו"ן בשורק.

לעילוי נשמת חיים בן יחיא נהרי ז"ל,
אוריאל אהרן בן אליהו ז"ל,
יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

תפארת בנים

תלמידי כיתה א' סיימו בס"ד את פרשת 'חיי שרה' וע"כ קיימו מסיבה לכבודה של תורה ועקב יגיעתם הרבה יצאו לנפוש באחדות מליאה כשעה חדא

בחורשה הסמוכה

ומתנצחין זה עם זה בהלכה...

מתלמידי כיתה ב' בחברותות

בבוחן פתע בגמרא פרק 'הכונס' שהתקיים לתלמידי כיתה ו', הפתיעו תלמידי החמד בתשובותיהם הנפלאות והמדויקות את הצוות החינוכי. אשר על כן הפתיע אותם מחנכם בנופש קצר ביער אלעד ואף הביע את תפילתו עליהם בפניהם שיגדלו להיות יראי ה' מרבים ומורי דרר לרבים

קילוס הברא יתגדל

זכה בהגרלות המבצע
התלמיד היקר
אליאב לוי נ"י
יה"ר שיזכה לקלס לבורא
לעד ולעולמי עד

מתכוננים
לישישי
פרשת
יתרו...

בסייעתא דשמיא!!!

תחל סדרת הרצאות
'חנוך לנער על פי דרכו'
עם מנהל הת"ת
הרב אליהו נהרי שליט"א
הרצאה ראשונה ביום שלישי
כ"ב שבט בשעה 20:30
במתחם הת"ת
ויהי נעם ה' עלינו וגו'
ניתן לשאול שאלות במהלך ההרצאה
*מיועד להורי הת"ת בלבד!

ברכת 'מלא טוב' שלוחה למספחת
'צופדיה' הנכבדה לראש הולדת
בתת תח"י. יה"ר שתצדף לתפארת
הוריה ופחיק ירא אלהים תינתן.

חכמי תימן

הרב ישראל עוזיירי זעוק"ל

נולד בבית עדאקה בסביבות שנת ה'תרס"א. תחילת לימודו אצל זקנו אבי אמו הרב דוד מזעקי זצ"ל. כבר בקטנותו ניכרו כשרונותיו הרבים והיראת שמים שבו, ובגיל עשרים נתמנה לרב העיירה. היה רגיל לבקר בצנעא ולהשתעשע בדברי תורה עם הרב הראשי הרב יחיאל יצחק הלוי זצ"ל. הרבה ללמוד לבדו בבית כנסת אלשייד, ובזכרונו המדהים קלט כל מה שלמד דפים שלמים מילה במילה. מסר נפשו להצלת היתומים משמד. היה תל פיות ליהודי הסביבה ואף לרחוקים. בעברו ברחוב השתתקו כולם ואף הגויים, מיראת הכבוד אשר רחשו לו, עד שנעלם מעיניהם.

נפטר בגיל ארבעים
שנת ה'תשי"ג בתימן

התודה...

לידידנו היקר והותיק
ה"ה **שי אחרון** הי"ו
על עזרתו הרבה, ברוך יהיו
וק לכל ידידנו היקרים
התורמים והמסייעים החפצים

בעילום שמם

יתגברו ברוחניות ובגשמיות
ובכל מילי דמיטב

הברכה...

והשפע ממקור ברכה עליונה
בכל הברכות האמורות בתורה
לעמלי מערכת העלון
הרה"ג **חיים צדוק** שליט"א
רבני **הת"ת** שליט"א

הערות, הארות ותשובות לחידות
ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009
או במייל:
Nahari@enativ.com